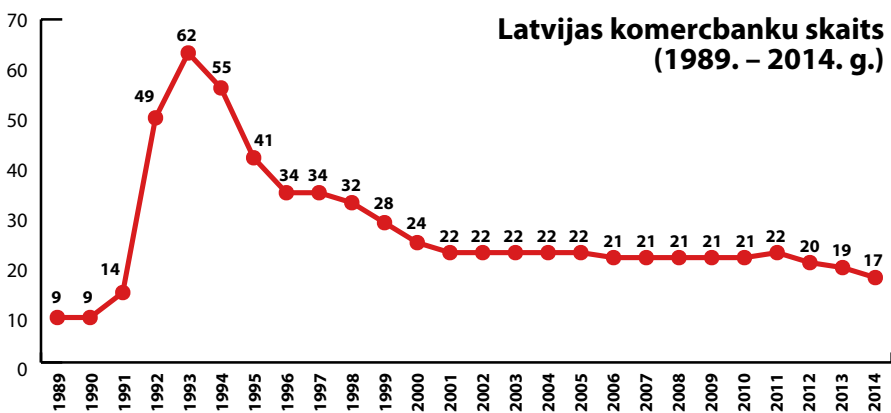

Mūsu 25 GADI finansēs

Tikko 4. maijā nosvinējām Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas 25. gadskārtu. Ne tikai politikā bija pavērsiens, fundamentāli mainījās arī mūsu finanšu sistēma. Tolaik nopelnīto skaidro naudu saņēmām pie kases lodziņa darbavietā, izstāvēt garu rindu, tagad saņemam to savā kontā un veicam norēķinus internetā. Jau patstāvīgā Latvijas finanšu sektora darbības pirmajos gados ar nodomu pieņemt un apsaimniekot līdzilvēku naudu licences bija saņēmuši vairāk nekā 130 tirgus dalībnieki (ne tikai bankas). Sekoja rūgta mācība – zaudēta nauda, bankroti, t. s. naudas ki-osku likvidācija un atziņa, ka ne katrs apsvie-

digs cilvēks no kaimiņu ielas var būt banķieris. Tiem, kas pārvalda finanses, ir vajadzīga atbilstoša izglītība un pieredze, ne tikai uzņēmība. Augstākais Latvijā licencēto komercbanku skaits bija 1993. gadā – 62. Tik lielas konkurences apstākļos to skaits pakāpeniski saruka līdz 22 bankām, šogad 17. Latvijā joprojām esot ļoti daudz banku. Salīdzinot ar Igauniju (8 bankas) un Lietuvu (7 bankas), jā, bet ar citām ES valstīm, nē, jo vidēji uz 1 milj. iedzīvotāju ES ir 20 bankas, Latvijā – 13 (ieskaitot šeit aktīvi strādājošās filiāles). Mazāk banku nekā Latvijā ir tikai četrās piecās pašreizējās ES dalībvalstīs.

Moderni pakalpojumi = zinoši lietotāji

Cik daudzi no mums bija kādas komercbankas klienti 1990. vai 1995. gadā? Toties tagad, kamēr vienai ceturtdaļai pieaugušu cilvēku pasaulē nemaz nav piekļuves finanšu pamatpakalpojumiem, Latvijā vairāk nekā 90% tos izmanto, turklāt vismaz 65% darbojas ar savām finansēm interneta vidē. Mājsaimniecību rīcībā ir 2,6 miljoni atvērto bankas kontu, un tas nozīmē, ka lielai daļai iedzīvotāju ir konts vairākās bankās, protam novērtēt konkurences priekšrocības un ikvienu pakalpojumu saņemt tur, kur tas ir mums izdevīgāk vai ērtāk. To apliecina arī finanšu pratības aptauja (FKTK&SKDS, 2014) – 81% iedzīvotāju izpēta visu pieejamo informāciju par finanšu lietām, 39% vienmēr salīdzina vairākus pakalpojumus. 2014. gadā internetbanku lietotāju skaits bija 1,416 milj. Arvien samērīgāka kļūst Latvijas iedzīvotāju aizņem-

šanās un uzkrāšanas attiecība jeb mājsaimniecībām izsniegto kredītu apjoms pret noguldījumu uzkrāto – 110/100 (2013. g. – 127/100). Ar katru jaunu izaicinājumu, inovatīvu pakalpojumu pieaug mūsu kā klientu prasmes. Piemēram, 1996. gadā deklarācijas Valsts ieņēmumu dienestam IIN atmaksai iesniedza tikai 8 interešenti, nākamajā gadā 749 līdz vairāk nekā 400 tūkst. zinošu klientu pēdējos gados. Latvijā ir sestais ātrākais internets pasaulē, nu varam novērtēt, cik tālu no atpalikušās postpadomju teritorijas esam aizgājuši. Mums tagad ir mūsdienīgs, tehnoloģiski attīstīts finanšu sektors, kas integrēts ES kopējā finanšu telpā. Šādas attīstības vietas ir izglītotas, radošas un finansiāli ilgtspējīgas sabiedrības kopīgu pūliņu panākums. Zinoši pakalpojumu lietotāji ir finanšu sektora stabilitātes stūrakmens.

Vai katrā novadā būs bankomāts?

Latvijā daudzviet iedzīvotāji spiesti mērot ceļu līdz tuvākajai pilsētai vai kaimiņu novadam, lai izņemtu skaidro naudu. Vēl tālāk līdz reģiona bankas filiālei. Kā FKTK vērtē pakalpojumu pieejamību, un vai no savas puses FKTK varētu to veicināt, vai arī tas ir katras bankas ziņā?

Ausma Cīrule Tukuma novadā

Protams, katrai straujai attīstībai ir arī sava ēnas puse. Ērtības sasniegušas tieši pilsētas, tātad blīvāk apdzīvotās vietas. Tomēr būtu jānošķir filiāļu pieejamība no risinājumiem skaidras naudas izņemšanai Latvijas laukos. Bankas ir komersanti, un to darbības mērķis ir būt rentabliem, nest peļņu īpašniekiem. Skaidrs, ka algoti darbinieki bankas filiālē katrā novadā izmaksā ļoti dārgi, un tāpēc tik strauji attīstās pakalpojumi interneta vidē, un cilvēku vajadzība apmeklēt banku filiāles pa-

tiesām sarūk. Cik gan bieži gada laikā mums vajadzīga personiska saskarsme ar banku, kad tiešām nevaram iztikt bez savas klātbūtnes? Cita lieta, ka laukos ir nepieciešama skaidra nauda ikdienas norēķiniem, tātad vismaz bankomāts saprātīgā attālumā. Latvijā bankomātu tīkls ir septiņām komercbankām, kopumā ir izvietoti vairāk nekā 1100 bankomāti. Skaidru naudu ir iespējams izņemt arī pastā un lielveikalos, bet acīmredzot ar to nepietiek, ņemot vērā, ka ir vismaz desmit novadi, kuros nav neviena bankomāta. Šī ir problēma, un tā ir sadzirdēta. Bankomāta uzstādīšanas izmaksas ir ap 15 tūkst. eiro, ikmēneša apkalpošanas maksa – tūkstotis eiro. Un kādam tas ir jānodrošina. Šobrīd kopīgi ar komercbanku sektoru tiek meklēti risinājumi. Atbilde uz jautājumu: "Vai katrā novadā būs savs bankomāts?" – skan cerīgi: visticamāk, jā. Tomēr katrā ciematā nebūs.

Jautājiet par tematiem saistībā ar finanšu pakalpojumiem – **FKTK eksperti jums atbildēs šajā slejā!**